

שאלה: אני סובל מאד כי פעם בכמה לילות אני חולם על תאונה קטלנית, או לי או לאחד מבני משפחתי. לפני כשנתיים ראיתי מכונית בנסיעתה הדורסת חתול עובר, וראיתי פיתולי החתול הגווע. מאז אינני יכול למחוק הרושם, וכמו שמבשרים לי אות מן השמים מה יהיה הסוף שלי. מה הסגולה נגד זה? כיצד אנצל?

תשובה: אם יש אמת בבשורה של חלומות, חכמי ישראל חלוקים בדעתם. חלק האמינו שיש בהם בשורה (ברכות נה-נז), וחלק טענו שהחלומות הם רק תוצאה ממה שהאדם הרהר בו, או דאג עליו, ביום הקודם (ברכות נה ע"ב, נו ע"א). הלכה למעשה, היה אדם אחד שאביו בא אליו בחלום והודיע לו שהטמין כסף במקום מסוים פלוני והם שייכים למעשר. הלך הבן וחיפש שם ובאמת מצא שם אותו סכום הכסף! שאל את הרב מה לעשות, וענה לו שיקח הכסף לעצמו. "דברי חלומות לא מעלין ולא מורידין" (סנהדרין ל ע"א).

מדוע מצאנו בגמרא שהרבה מחז"ל כן האמינו בחלומות, ואף יעצו לצום אותו היום כדי לבטל את הרע שבחלום רע? עונה על כך הרמב"ם (הלכות תעניות פרק א הלכה יב):

"הרואה חלום רע צריך להתענות למחר **כדי שישוב ויעור במעשיו ויחפש בהו יחזור בתשובה**. ומתענה ואפילו בשבת. ומתפלל עננו בכל תפלה אף על פי שלא קיבלה עליו מבעוד יום. והמתענה בשבת מתענה יום אחר [=נוסף] מפני שביטל עונג שבת".

לעולם תפקידו של הרמב"ם היה רק לרשום ההלכות כשעצמן. מדוע הוסיף כאן דברי זירוז על תוצאה חינוכית? ובאמת תוספת זו של תשובה לא נמצאת מפורש בגמרא בבלי [רק שהחולם חלום רע יבקש מה' רחמים – ברכות י ע"ב]. אלא הרמב"ם האמין שחז"ל חיזקו ענין הצום על חלומות כאמצעי להחזיר האדם בתשובה. כי אין לך אדם שאינו חוטא, הרבה או מעט. "כִּי אָדָם אֵין צָדִיק בְּאָרֶץ אֲשֶׁר יַעֲשֶׂה טוֹב וְלֹא יִחָטָא" (קהלת ז, כ). לכן תמיד כדאי לחזור בתשובה. הנה החלום הרע הוא מעורר יפה את האדם לתקן את מעשיו.

חז"ל ידעו שנפשו של אדם מרה עליו כשרואה חלום רע, והוא חושש מהעתיד לבוא עליו. אחד מחז"ל יעץ "חלמא בישא עציבותיה מסתייה" (ברכות נה ע"א) כלומר יצא ידי חובה עם עצם העצבות. החלום הרע בישר לו שירגיש נפילת רוחו. והנה זה התקיים! ודי לו בזה, ולא יהיה לזה המשך כי זה כבר מאחריו.

במיוחד לפי שאלתך, שהזכרת שראיתי מעשה נורא שמכונית דרסה לחתול, וחזרת על מחזה-זועה זה בדמיוןך פעמים אין מספר, עד שהורגלת לכך, כמו

מחלה מזוכיסטית. לכן לפי דברי חז"ל יש להורות לך שאין שום ממש בחלומך, כי מרוב פחד שלך שמא תחלום שוב על כך, עוד הכנת נפשית את עצמך לחזור שוב על החלום.

סגולה טובה אמרו חז"ל עבור מי שהוא בכל זאת מאמין בחלומות. שייטיב את חלומו בפני שלושה חברים (ברכות נה ע"ב. ומובא בשולחן ערוך או"ח סי' רכ. אבל הרמב"ם לא הזכיר כלל סגולה זו!). עוד אמרו (מדרש רבה במדבר פרשה יא פסקה ג):

"שאפילו אדם רואה בחלומו כאילו חרב מחתכת ברכו, מה יעשה? ישכים לבית הכנסת ויעמוד לפני הכהנים וישמע בברכת כהנים, ואין דבר רע מזיקו". [אגב, בזאת מעלה נוספת להיות בארץ הקודש, כי כאן יש ברכת כהנים בכל יום ויום, ובחוץ לארץ אין].

עוד סגולה: תלמוד ירושלמי מסכת סנהדרין (פרק י' דף נא/ב):
"אם ראית חלומות קשים או חזיונות קשים קפוץ לשלשה דברים ואת ניצול ואילו הן לתפלה ולצדקה ולתשובה".

עיקר הכל, תהיה רגוע. אתה אינך נביא ואינך חוזה ואינך גדול-האומה שה' יודיע לך עתידות על ידי חלומותיך. אין בחלומותיך ממש.